

Sygn. akt XV Ca 1172/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Godlewski (spr.)

Sędzia: SSO Jolanta Borkowicz-Grygier

Sędzia: SSO Alina Szymanowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewelina Plank-Fabiś

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 stycznia 2014 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa K. M.

przeciwko P. M.

o alimenty

na skutek apelacji wniesionej przez powódkę

od wyroku Sąd Rejonowy Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 16 maja 2013 r.

sygn. akt IV RC 104/13

I. oddala apelację,

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 60 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

/-/ J. Borkowicz-Grygier /-/ K. Godlewski /-/ A. Szymanowska

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym do Sądu Okręgowego w P. w dniu 1 grudnia 2009 r. K. M. wniosła przeciwko P. M. o rozwiązanie małżeństwa stron przez rozwód oraz między innymi o zasądzenie od pozwanego na rzecz małoletniej R. M. alimentów w wysokości 500 zł miesięcznie oraz na rzecz małoletniej Z. M. alimentów w kwocie 400 zł miesięcznie poczynając od dnia wniesienia pozwu, do rąk ich matki K. M. płatnych z góry do dnia 10 -tego każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat.

W odpowiedzi na pozew, pozwany również wniósł o rozwiązanie małżeństwa stron przez rozwód; powierzenie mu wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron; zasądzenie od powódki na rzecz małoletniej R. M. alimentów w wysokości 600 zł miesięcznie oraz na rzecz małoletniej Z. M. alimentów w kwocie 500 zł miesięcznie poczynając od dnia uprawomocnienia się wyroku do rąk pozwanego, płatnych z góry do dnia 10 -tego każdego miesiąca

wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat; uregulowanie kontaktów powódki z córkami zgodnie z dobrem małoletnich dzieci.

Postanowieniem z dnia 25 maja 2010 roku Sąd Okręgowy w P. ustalił miejsce pobytu małoletnich dzieci R. M. oraz Z. M. w miejscu zamieszkania matki K. M. oraz na czas trwania postępowania uregulował kontakty pozwanego z małoletnimi dziećmi. Sąd oddalił też wniosek pozwanego o zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych.

Postanowieniem z dnia 29 lipca 2010 roku Sąd Apelacyjny w P. oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego P. z dnia 25 maja 2010 roku.

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2010 roku Sąd Okręgowy w P. na czas trwania postępowania zabezpieczył powództwo w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz małoletniej R. M. rentę alimentacyjną w kwocie po 300 zł miesięcznie i na rzecz małoletniej Z. M. rentę alimentacyjną w kwocie po 200 zł miesięcznie, łącznie w kwocie 500 zł miesięcznie płatną do rąk powódki K. M. do 15-go dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat.

Wyrokiem z dnia 6 marca 2012 roku Sąd Okręgowy w P. rozwiązał małżeństwo K. M. i P. M. przez rozwód z winy obu stron. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron R. M. oraz Z. M. powierzono powódce, zapewniając pozwanemu prawo do współdecydowania o najważniejszych sprawach życiowych dzieci. Kosztami utrzymania i wychowania małoletnich dzieci obciążono strony i z tego tytułu zasądzono od pozwanego na rzecz małoletniej R. M. rentę alimentacyjną w kwocie po 300 zł miesięcznie i na rzecz małoletniej Z. M. rentę alimentacyjną w kwocie po 200 zł miesięcznie, płatne z góry do 15 - tego dnia każdego miesiąca, do rąk powódki wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat. Uregulowano również kontakty pozwanego z małoletnimi dziećmi.

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2012 roku Sąd Apelacyjny w P. oddalił apelację w zakresie orzeczenia rozwodu, a w pozostałej części wyrok uchylił i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

Postanowieniem z dnia 31 lipca 2012 roku Sąd Apelacyjny w P. sprostował błędne oznaczenie Sądu Okręgowego w P. jako właściwego do ponownego rozpoznania sprawy wskazując, że przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu.

Wyrokiem z dnia 16 maja 2013 roku Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, w sprawie o sygnaturze akt IV RC 104/13, oddalił powództwo oraz nie obciążył powódki kosztami procesu.

Podstawą powyższego orzeczenia były następujące rozważania prawne:

Zgodnie z art. 58 kro w wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Postępowanie rozwodowe ma charakter postępowania odrębnego. Sprawa rozwodowa jest sprawą, w której sąd orzeka o całości spraw rodziny (zasada integralności wyroku rozwodowego) bez względu na obowiązujące regulacje ogólne i tryb postępowania właściwy dla danego roszczenia czy żądania. – por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12.10.1970 r., III CZP 6/70, OSNC 1971/7-8/117.

Sąd Okręgowy w P. w niniejszej sprawie wyraził opinie, że „w sprawie o alimenty wyłącznym jest do rozpoznania Sąd Rejonowy (art. 17 pkt 4 k.p.c.). Skoro zatem w tym zakresie uchylony został wyrok Sądu Okręgowego, zaś wyrok w części dotyczącej rozwiązania małżeństwa jest prawomocny, to kognicja Sądu Okręgowego została wyczerpana. Przedmiotem niniejszego postępowania jest zatem wyłącznie sprawa o alimenty i fakt, że wcześniej orzekano o rozwiązaniu małżeństwa, z procesowego punktu widzenia, nie ma dla tej sprawy większego znaczenia. Sprawa o alimenty na rzecz małoletnich dzieci nie jest bowiem sprawą małżeńską (por. art. 425 k.p.c.)”. Nadto Sąd

Okręgowy wskazał, że „sprawa niniejsza pozostaje sprawą o alimenty, do której stosuje się przepisy ogólne”. Podobne stanowisko wyraził Grzegorz Jędrejek w komentarzu publikowanym w wydawnictwie elektronicznym Lex. Wskazano w nim, że „...można formułować wniosek, że zasada integralności wyroku rozwodowego ma zastosowanie do roszczeń procesowych o charakterze osobistym, nie mogą być dochodzone w innym postępowaniu niż w postępowaniu odrębnym w sprawie o rozwód. Przykładem takiego roszczenia jest roszczenie o orzekanie lub też zaniechanie orzekania o winie. W przypadku roszczeń majątkowych, np. dotyczących podziału majątku wspólnego, eksmisji czy też podwyższenia alimentów na wspólne małoletnie dzieci, zasada integralności wyroku rozwodowego nie obowiązuje. We wszystkich wymienionych wyżej przypadkach istnieje możliwość dochodzenia roszczeń w innym niż w sprawie o rozwód postępowaniu”.

Sąd Rejonowy wskazał, przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, że wystąpił w niej istotny problem związany z legitymacją czynną. Powodem w sprawie o alimenty jest osoba, na rzecz której mają być zasądzone alimenty. Małoletni powód w takich sprawach reprezentowany jest przez przedstawiciela ustawowego tj. najczęściej rodzica, któremu przysługuje władza rodzicielska (art. 98 § 1 kro). Owiązujące przepisy nie przewidują poza jednym wypadkiem (art. 55 k.p.c. dotyczący uprawnień prokuratora) możliwości dochodzenia alimentów przez powoda, ale na rzecz osoby trzeciej, bez względu na stopień pokrewieństwa.

Niniejsza sprawa toczy się z powództwa K. M. przeciwko P. M. o alimenty na rzecz małoletnich dzieci tj. R. M. i Z. M.. Przekazanie tej sprawy do rozstrzygnięcia Sądowi Rejonowemu nie spowodowało przekształcenia strony powodowej ani strony pozwanej. Obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości automatycznego przekształcenia strony powodowej.

Sąd Rejonowy miał więc rozstrzygnąć powództwo złożone przez powoda o alimenty na rzecz osób nie będących stronami procesu.

Sąd Rejonowy kierując się wcześniejszymi rozważaniami dotyczącymi kwestii integralności wyroku rozwodowego oraz reguł obowiązujących przy rozstrzygnięciu sprawy o alimenty na zasadach ogólnych uznał, że z uwagi na wyjątkowość proceduralną niniejszej sprawy, uzasadnionym było zastosowanie art. 196 § 1 k.p.c. tj. skoro okazało się, że powództwo zostało wniesione nie przez osobę, która powinna występować w sprawie w charakterze powoda, sąd na wniosek powoda powinien zawiadomić o toczącym się procesie osobę przez niego wskazaną. Osoba ta bowiem może w ciągu dwóch tygodni od doręczenia zawiadomienia wstąpić do sprawy w charakterze powoda.

Sąd zarządzeniem z dnia 15 marca 2013 roku wezwał pełnomocnika strony powodowej do złożenia wniosku w trybie art. 196 § 1 k.p.c. informując o powodach wezwania (k. 558).

Pełnomocnik powódki we wskazanym terminie złożył wniosek o zawiadomienie o toczącym się postępowaniu małoletnich powódek R. M. i Z. M., działających przez matkę K. M..

Zarządzeniem z dnia 16 marca 2013 roku przedstawiciel ustawowy została zawiadomiona o toczącym się postępowaniu i wezwana do złożenia w terminie 14 dni pisma o wstąpieniu do sprawy jako strona powodowa.

K. M. odebrała wezwanie w dniu 24 kwietnia 2013 roku i do dnia rozprawy tj. 16 maja 2013 roku nie złożyła żadnego pisma.

Z uwagi na brak uprawnionego podmiotu dochodzącego roszczeń alimentacyjnych (małoletnich Z. i R. M.) Sąd oddalił powództwo K. M. w całości.

Sąd nie obciążył powódki kosztami procesu kierując się zasadą wyrażoną w art. 102 k.p.c. uznając, że obciążenie kosztami procesu powódki mogło by mieć wpływ na możliwość utrzymania jej małoletnich dzieci.

Apelację od wyroku wniosła powódka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, zaskarżając orzeczenie w całości.

W apelacji sformułowano następujące zarzuty:

- naruszenia przepisu postępowania – art. 133 § 2 k.p.c. poprzez doręczenie powódce jako przedstawicielowi ustawowemu małoletnich R. M. i Z. M. zawiadomienia o toczącym się procesie w niniejszej sprawie, podczas gdy powódka jest w sprawie zastępowana przez pełnomocnika będącego adwokatem i zawiadomienie powinno zostać doręczone pełnomocnikowi,
- naruszenia przepisu postępowania – art. 196 § 1 k.p.c. poprzez brak skutecznego zawiadomienia małoletnich R. M. i Z. M. o toczącym się procesie, albowiem zawiadomienie zostało doręczone bezpośrednio przedstawicielowi ustawowemu małoletnich, zamiast ustanowionemu w sprawie pełnomocnikowi przedstawiciela ustawowego małoletnich.

W związku z powyższym wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpatrzenia oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu tego pisma wskazano, że z treści pełnomocnictwa znajdującego się na karcie 532 akt sprawy jednoznacznie wynika, że pełnomocnictwo w sprawie zostało udzielone w imieniu powódki K. M., a nie małoletnich córek stron. Pełnomocnik procesowy działał wyłącznie w imieniu powódki. Potwierdza to również sformułowanie apelacji.

Nadto wskazano, że wytoczenie powództwa należy uznać za nadużycie prawa, skoro małoletnia R. M. od 12.09.2011 r. zamieszkuje z pozwanymi i pozostaje na jego wyłącznym utrzymaniu. Sprawa o alimenty na jej rzecz przeciwko K. M. zawiąsa przed Sądem (...) w P. pod sygnaturą IV RC (...) Natomiast małoletnia Z. M. w wyniku ugody sądowej z dnia 25.06.2013 r. zawartej w sprawie VI Nsm (...), przebywa u ojca co najmniej 20 dni w miesiącu i wówczas pozostaje na jego wyłącznym utrzymaniu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Sąd Okręgowy podziela rozważania prawne przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, uznając je za prawidłowe.

Analiza treści pełnomocnictwa udzielonego przez powódkę, znajdującego się na k.532 akt sprawy, prowadzi do wniosku, że jest to umocowanie udzielone przez K. M. adwokatowi R. P. do reprezentowania **jej** w sprawie o alimenty przeciwko P. M., nie zaś pełnomocnictwo do reprezentowania małoletnich R. M. i Z. M.. Tym samym nie doszło do naruszenia art. 133 k.p.c., bowiem prawidłowo zawiadomiono K. M. jako przedstawiciela ustawowego małoletnich R. i Z. M. o możliwości wstąpienia do sprawy w charakterze strony, pouczając o konieczności złożenia stosownego pisma procesowego, w oparciu o przepis art. 196 § 1 k.p.c. (k. 572). Zawiadomienie to doręczono prawidłowo K. M. dnia 24.04.2013 r. (k. 596). Należy podkreślić, że małoletnie R. M. i Z. M. nie miały w niniejszej sprawie pełnomocnika procesowego, stąd doręczenia pism sądowych należało dokonywać do rąk ich matki, jako przedstawiciela ustawowego. Nie ma jakichkolwiek podstaw by uznać, że pełnomocnictwo procesowe udzielone przez określoną osobę (będącą równocześnie przedstawicielem ustawowym małoletnich dzieci) we własnym imieniu obejmuje też automatycznie swoim działaniem dzieci, pozostające pod władzą rodzicielską tej osoby. Polska procedura cywilna nie zna takiej konstrukcji prawnej.

Wobec powyższego skoro skutecznie zawiadomiono małoletnie o możliwości wstąpienia do sprawy w charakterze powódek, doręczając zawiadomienie do rąk ich matki, a mimo tego K. M., działająca jako przedstawiciel ustawowy

małoletnich, nie złożyła oświadczenia w tym przedmiocie do czasu wydania wyroku w sprawie, zasadnie oddalono powództwo. Matka małoletnich nie miała bowiem legitymacji czynnej do dochodzenia alimentów od ojca dzieci we własnym imieniu a na rzecz uprawnionych do alimentacji R. i Z. M..

Na marginesie można jedynie dodatkowo zauważyć, że postanowieniem z dnia 7.06.2013 r., wydanym przez Sąd Rejonowy (...) w P. w sprawie IV RNsm (...), powierzono P. M. wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnią R. M. (k. 641). Zażalenie na to postanowienie złożyła K. M., lecz zostało ono oddalone postanowieniem z dnia 17.09.2013 r. przez Sąd Okręgowy w P., w sprawie XV Cz (...) (k. 662). Zatem od wydania tegoż postanowienia zabezpieczającego, jedynie P. M. może reprezentować małoletnią R. M. w sprawie o alimenty.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie I wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

W punkcie II orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 7 ust.1 pkt 11 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.), zasądzając koszty postępowania apelacyjnego od powódki, jako przegrywającej to postępowanie, na rzecz pozwanego jako wygrywającego. Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa prawnego pozwanego, reprezentowanego przez adwokata, w stawce minimalnej, gdyż charakter sprawy ani nakład pracy pełnomocnika nie uzasadniał podwyższenia wynagrodzenia.

SSO J. Borkowicz-Grygier SSO K. Godlewski SSO A. Szymanowska